

Dr. Vladimir Malančec, (Koprivnica, 1898. - Koprivnica, 1985.)
Odvjetnik, gradonačelnik grada Koprivnice 1928.-1929., 1930.-1932.
Donator Muzeja grada Koprivnice i Grada Koprivnice 1985.

Pročelje stambeno - poslovne jednogkatnice obitelji Malančec u Koprivnici

PLEDOAJE ZA OBNOVU GRAĐANSKE KUĆE MALANČEC U KOPRIVNICI

Što je kuća Malančec? Sasvim sigurno ona nije remek djelo historicističke arhitekture. Ona je tek djelo kakvih možemo naći u mnogim mjestima diljem naše zemlje. Ima mnoštvo sličnih stilski istovrsnih ali značajnijih i uspjeljih primjera. Njeno memorijalno značenje nije bogzna kako veliko niti je obitelj Malančec takvoga kalibra da bi to bilo razlogom pisanja pledoaja. Ima značajnijih familija i muževa koji su od naših važniji. Nema ta kuća ni neki veliki urbanistički značaj. Slučajni namjernik neće se zaustaviti i razgledati je čak ni ako prolazi tik pokraj nje na putu do obližnje župne crkve. Uopće ne radi se o nekoj atraktivnoj zgradi koja bi plijenila pažnju. Čak je i sam naziv vila, kojim joj se često tepa, pomalo ambiciozan. Vila- ma poglavito nazivljemo izdvojene često sjajne i manje ili više reprezentativne građevine s ovećim parkom oko sebe. One ukazuju na bogata vlasnika, kako prije tako i danas. Ovdje to nije slučaj. Kuća se u doba gradnje doduše nalazila na rubu grada *izdvojena, a istovremeno blizu središta grada*¹, ali ima mali park s jednim dijelom uređenim kao vrtom za sadnju povrća. To sigurno nije reprezentativno. O nekom perivoju ne može se govoriti. Jednim svojim bokom prislonjena je na susjednu parcelu i taj dio je slabije obrađen. Taj odnos prema susjedu koji treba pokriti jednostavnu obradu te strane kuće, kojim se očekuje da se prisloni na susjednu zgradu i tako uštedi na obradi fasade, sugerira pak gradsku kuću u nizu. Prema vrtu postoje detalji, drveni balkon primjerice, koji sugeriraju ladanje - kao pobjegli smo iz grada i uživamo u parku i pejzažu. Ali to nije dovoljno da ovu kuću nazovemo vilom.

Prema ulici je reprezentativna fasada s uobičajenim historicističkim repertoarom ukrasa, ali dvorišna strana je skromno obrađena. Važno je dakle lice prema ulici. Danas bismo rekli važna je šminka prema van. To je pomalo malograđanski. Sam Fedor Malančec čija je to rodna kuća je za obitelj svoje majke zapisao kako im je *austrougarski hohštapleraj i purgerski stil života bio od velike važnosti*². Nešto od toga lažnog sjaja vidi se i u arhitekturi Kuće Malančec. Ona je zapravo tipična sitnoburžujaska gradnja, naša varijanta la maison buorgeios.

Matija Malančec bio je odvjetnik i gradonačelnik Koprivnice. On je od zagrebačkog graditelja Gjure Carneluttija 1902. godine naručio projekt stambeno - poslovne jednokatnice. U njoj je u prizemlju uredio svoje poslovne prostorije - odvjetničku kancelariju. Na katu je pak svio dom za svoju obitelj. Tu se u intimi odvijao obiteljski život³. Praktično zar ne? Stvorio je tako svoj topli dom, bogat onoliko koliko mu je to imovinsko stanje dopuštalo, ukrašen kako je po svom ukusu mislio da treba biti ukrašen i reprezentativan onoliko koliko je to trebalo s obzirom na njegov status u društvu. Sve tako i iznutra i izvana na toj kući ima svoje razloge.

Kuća nije ladanjska ali nije ni urbana kuća u nizu, a nije ni posve nesamostalna. Pripada gradu, a opet je iz njega izdvojena. Bila je vrlo udobna za obiteljski dom, ali ne i odveć raskošna. Pokazivala je da je vlasnik dobrostojeći građanin ali i da nije prebogat.

Građevinski radovi na pripremi
drenaže zgrade Malančec, proljeće
2007.

Unutrašnjost je opremljena predmetima tipičnih građanskih stilova - secesiji i historicizmu kako i priliči i kako se u njegovo doba *šikalo*. Ako bolje zagledamo u predmete kojima se obitelj okružila zaključujemo kako ukus uopće nije bio loš. Danas smo prema takvim predmetima sentimentalno vezani - oni nas povezuju s našim obiteljima i našim nasljeđem vezanim za bake i djedove.

Obiteljski dom na katu sadržavao je gotovo sve što jedan razmjerno dobrostojeći građanski dom treba sadržavati. I sve nam je to ostalo sačuvano u gotovo svakom detalju. Zidovi su bili oslikani i zahvaljujući istraživanju točno znamo kako su bili obojeni zidovi u pojedinim prostorijama. Sve je tu: stalci za cvijeće, paravani za kaljeve peći, ormari, kredenci, kreveti, salonska garnitura, svjetiljke, oprema kuhinje, kupaonice... sve, gotovo sve. Kao prava građanska obitelj sakupljali su staklo, porculan, violine, slike... - i to je sve sačuvano - to su danas zbirke. A tu je naravno i Fedor, sin Matijin, slikar kroničar Koprivnice koji je ostavio zbirku slika⁴.

Imamo dakle sve što nam treba da obnovimo ambijent jedne zanimljive obitelji, da obnovimo njihov dom u svim detaljima i tako sačuvamo dio naše svakodnevne povijesti. Onog njegovog sloja na kojeg se u oporbi prema socijalizmu stalno pozivamo, a čiju baštinu isto tako uporno zapuštamo.

Kuća Malančec je jedinstvena prilika da to ispravimo. Pri tom ne smijemo glorificirati ono što glorifikaciju ne zaslužuje, ali isto tako trebamo s pijetetom pokušati shvatiti jedno vrijeme i ono što nam je vrijedno od njega preostalo.

Ne znam ni za jedan takav ni približno sličan objekt u našoj zemlji, barem njenog sjevernog djela koji je tako tipološki čist, koji tako dobro ilustrira život dobrostojeće građanske obitelji i u kojem je srećom gotovo sve sačuvano - do zadnje sitnice i kod kojeg, što nije manje važno imamo riješene imovinske odnose. Paralele su možda moguće s kućom Gvozdanović u Zagrebu, ali tamo se radi o stanu na katu i o netipičnom utjecaju primjerice Pariza. Krležina kuća također je nešto sasvim drugo, a to isto vrijedi i za stan Kovačićev također u Zagrebu. Tako se *naša vila* ispostavlja kao jedinstvena šansa da dio svoje prošlosti sačuvamo i prezentiramo za nas same i za buduće generacije. To je na kraju naša moralna obveza ako uopće čuvanje baštine ima ikakvoga smisla. Obzori i dometi kuće nikako nisu samo Koprivnica već mnogo šire regija i cijela država. Njena vrijednost nije u samoj arhitekturi niti u pojedinačnim pred-

Restauratorska istraživanja stručnjaka Hrvatskog restauratorskog zavoda iz Zagreba u kući Malančec ustanovila su sonde izvornih oslika koji stilskim karakteristikama pripadaju historicizmu i secesiji, a zajedno s namještajem u cjelini upotpunjuju novi ambijent kuće, proljeće 2007.

metima nego u ozračju koje sve to zajedno širi oko sebe. Duh jednog zauvijek prošlog svijeta Ako uspijemo biti će to jedinstveni spomenik jednom dobu, jednom načinu života i dijelu naše još uvijek aktualne prošlosti. Jer Malančeci su tipična građanska obitelj, domaća, hrvatska, naše gore listovi. Dobrostojeći domaćini koji su se u kapitaliziranom svijetu snašli. Oni su bili ne odveć bogati, ali nisu bogme bili ni siromašni. Oni su naša srednja buržoaska mjera sa svojim tipičnim načinom života, svojim udobnostima, lovovima, sportovima kojima su se bavili i intimnom atmosferom doma. Naravno ima tu sitno - buržujskog prtljanja (ako se ovaj pejorativan marksistički termin još smije upotrebljavati), ima tu rekli smo već neopravdane *šminke i lažnog sjaja*, ali zaboga to je bilo takvo doba.

To je naprosto sjajno - pokušati obnoviti takvo što, tu atmosferu, taj način života sa svim njegovim prednostima i manama. To je pravi posao i motivacija za konzervatore i muzealce. Ovim napisom pozivam i druge da nam se u tom naporu pridruže.

Uvjeren sam da bi Kuća Malančec ubrzo po obnovi postala turističkom atrakcijom. Jer gdje što slično možete vidjeti i doživjeti? Na kulturnoj karti Europe jedan Rovinj koji je prebogat kulturnim dobrima i koji je atraktivan sam po sebi svojim položajem i urbanom strukturom u posljednje vrijeme na njoj opstaje poglavito zbog jednog muzeološkog projekta: *Batane*. Taj sićušan brod i sićušan muzej i svi događaji koji se stalno proizvode oko njega glavni su razlog opstojanja na spomenutoj karti. Već sada turisti dolaze da to vide i da u programima sudjeluju. Zašto tako ne bi bilo i s Koprivnicom i kućom Malančec? Irealna vizija zanesenjaka? Uvjjeravam vas da nije. Kuća je za Koprivnicu realna šansa.

Eto zašto se zdušno zalažem za pažljivu i potpunu obnovu Kuće Malančec po svim konzervatorskom i muzeološkim pravilima? Zato mislim da je ona tako važna? Zato plediram da se njena obnova ubrza.

Gdje smo sada s obnovom Kuće? Kakvo je trenutačno stanje? Dokle smo stigli i što nas očekuje? Sretna je okolnost što kućom i svim predmetima upravlja Muzej grada Koprivnice. Tako se ništa neće razvući, nestati, uništiti. Cijela stvar je pod kontrolom. To je jako važno. zgrada je bila u izrazito lošem stanju sa velikim statičkim problemima. Tonula je na jednu stranu i to značajno, za oko 30 - 40 cm. To je iskrivilo okvire prozora i vrata. No građevinska konstrukcija je sanirana i ubuduće s time ne bi trebalo biti problema. No iskrivljeni okviri su

ostali kao i neka nagnuća podova. To će trebati ispraviti. Projekt se upravo uzrađuje, a preuzeo ga je Hrvatski restauratorski zavod u Zagrebu. Također je u tijeku izrada troškovnika za obradu oslikanih zidova enterijera.

Krov koji je obilato prokišnjavao i krovna konstrukcija su sanirani i više ne prijete štete od oborinskih voda.

Može se reći da je zgrada spašena, više ne prijete urušenje i objekt više ne prokišnjava. Ostalo tek treba uraditi.

Tako je primjerice jako izražena kapilarna vlaga u zidovima podruma i ponegdje prizemlja. A bez sanacije od vlage u zidovima zgrada se neće moći privesti muzejskoj i drugim svrhama određenim Muzeološkim programom. Tek slijedi projekt sanacije s neizvjesnom sudbinom prostorija u podrumu. Kuća je, naime, kao i mnoge u njezino doba građena tako da je vlažan podrum koji se stalno provjetravao služio kao neka tampon zona kako se vlaga u zidovima ne bi penjala u prizemlje. No, sada kada bismo htjeli iskoristiti i te prostorije pitanje je što će se s vlagom u zidovima dogoditi. Hoće li ona početi svoj uspon uvis u prizemlje. Zato s uporabom podrumskih prostorija valja biti oprezan i možda neće biti moguće prostorije u podrumu privesti onoj svrsi i onako urediti kako bismo to htjeli.

Naravno, predstoji obnova pročelja, vrta, drvenarije, treba vidjeti kako i što je s instalacijama itd. No pričekajmo projekte koji se izrađuju. Bitno je da kada projekti budu gotovi ne čekamo previše do njihove izvedbe.

Namještaj i druga oprema, mnogobrojni predmeti od stakla, porculana, tekstila, slike, skulpture... još čekaju svoju temeljnu dokumentacijsku obradu onako kako ju propisuje muzejska struka. Potom slijedi utvrđivanje stanja svakog pojedinog predmeta i po potrebi njihova zaštita i restauracija. Sve to bilo bi dobro uraditi prije negoli se oni počnu uvrštavati u postav⁵. Problem je i prostor. Nema čuvaonica i većina predmeta još je u zgradi u kojoj su trajali i još će trajati građevinski radovi. Muzej i inače s čuvaonicama ne stoji dobro. Trebalo bi zato naći neki povoljan prostor u koji bi se privremeno pohranili predmeti iz vile i tamo dokumentirali i pripremali za izlaganje. Grad tu sigurno može uskočiti i pomoći. Bilo bi najbolje kada bi se sve to radilo istovremeno dok traju građevinski radovi na kući.

Ima posla preko glave zar ne? Ali vrijedi se potruditi. Učiniti ćemo veliku stvar ako (ili bolje kada) uspijemo sve dogotoviti.

Sudjelujući u izradi Elaborata preventivne zaštite za sve objekte i zbirke Muzeja grada Koprivnice stekao sam (vjerujem) prilično dobar uvid u stanje zgrada i muzejskih predmeta. Iz te perspektive slobodno mogu tvrditi da kući Malančec treba dati prioritet. Zgrada magistrata tek treba proći konzervatorska istraživanja, pa projektiranje i tek zatim izvedbu obnove. Galerija je definirana i svi planovi uz nju vezani su za okupirane prostore u prizemlju ili za novogradnju. Sudbina Danice još ni izdaleka nije poznata. Sve to iziskuje vrijeme i dosta novca.

Obnova ove Kuće već je započela i dobro ide. Treba je ubrzati. Vjerujem da nije realno pretpostaviti uspješnu istovremenu obnovu baš svih objekata i baš sve muzejske građe. Treba se koncentrirati i dovršiti jedno i potom prijeći na drugo. Kuća Malančec idealni je kandidat za takav prioritet u planu razvoja Muzeja, ali ne samo njega nego i grada. Grad može dobiti atraktivnu točku i oplemeniti i obogatiti svoju turističku ponudu. Što bi obnova značila za građane grada lako je dokučiti. Prema tome svi razlozi govore u korist obnove kuće.

Ne bi se smjelo odugovlačiti. Konačno, ako je gospodin Matija Malančec u kratko vrijeme uspio izgraditi svoj dom i opremiti ga, valjda nama (gradu Koprivnici i Ministarstvu kulture) neće trebati desetljeća da ga obnovi. Nije to zaboga katedrala.

Eto, zbog svega što spomenuh, mislim da je pledoaje za kuću Malančec opravdan. I da mu je ovo vrijeme pravo vrijeme. Ideju obnove kuće treba snažno podržati i zastupati ne bi li se stvari ubrzale i za nekoliko godina dogotovio posao. Profitirati će svi i kultura, i grad, i škole i turizam.

BILJEŠKE

1. Citat iz: Muzejska zbirka dr. Vladimir Malančec, Muzeološka koncepcija, Draženka Jalšić Ernečić, kustos, Muzej grada Koprivnice, rukopis, 2002. Koprivnica
2. Jalšić, Draženka. Fedor Malančec, Koprivničke kronike, Muzej grada Koprivnice, Koprivnica, 1998.
3. Vidi: Muzejska zbirka dr. Vladimir Malančec, Muzeološka koncepcija, Draženka Jalšić Ernečić, kustos, Muzej grada Koprivnice, rukopis, 2002. Koprivnica
4. O tome što je sve sačuvano vidi u dokumentu : Muzejska zbirka dr. Vladimir Malančec, Muzeološka koncepcija, Draženka Jalšić Ernečić, kustos, Muzej grada Koprivnice, rukopis, 2002. Koprivnica
5. Sačinjen je kompletan muzeološki program, vidi: Vidi: Muzejska zbirka dr. Vladimir Malančec, Muzeološka koncepcija, Draženka Jalšić Ernečić, kustos, Muzej grada Koprivnice, rukopis, 2002. Koprivnica. Program su recenzirali dr. sc. Tomislav Šola, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – katedra za muzeologiju, mr.sc. Željka Kolveshi, Muzej grada Zagreba, muzejski savjetnik.